

Lovorka Čoralić i Maja Katušić

(Hrvatski institut za povijest, Zagreb)

VOJNICI IZ UGARSKE U MLETAČKIM PREKOMORSKIM KOPNENIM POSTROJBAMA U 18. STOLJEĆU

UDK 355.1(439)“17“

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 6. 3. 2015.

Središnja tema rada usmjerena je na djelovanje vojnika zavičajem iz Ugarske u mletačkim kopnenim snagama (pješaštvu i konjaništvu) u 18. stoljeću. Rad je zasnovan na obradi gradiva iz *Archivio di Stato di Venezia* (fond: *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*). Na osnovi raspoloživih dokumenata prati se način bilježenja ugarskih vojnika u izvorima, intenzitet njihova spominjanja kroz 18. stoljeće, razdioba prema pripadnosti pješacima ili konjanicima, osobne značajke, te se ukazuje na vojne zapovjednike i mjesta stacioniranja jedinica u kojima su popisani. Na kraju rada donosi se cjelovit popis svih do sada pronađenih i istraženih ugarskih vojnika u rečenim mletačkim profesionalnim postrojbama.*

Ključne riječi: Ugarska, Mletačka Republika, vojna povijest, *Fanti ultramarini*, *Cavalleria Croati*, povijest 18. stoljeća.

Uvod: opće napomene

Gradivo pohranjeno u središnjoj mletačkoj državnoj pismohrani (*Archivio di Stato di Venezia*) neprijeporno je od iznimne važnosti za proučavanje povijesti istočnoga Jadrana od srednjega vijeka do konca 18. stoljeća i trajnoga nestanka Mletačke Republike s povijesne pozornice. Tijekom proteklih godina autorice ovoga rada provele su višekratna sustavna istraživanja arhivskih fondova koji se odnose na vojnu povijest istarskih, dalmatinskih i bokeljskih područja koja su se nalazila u sastavu Serenissime. Jedan od fondova koji je bio osobito korišten čine spisi državne magistrature pod nazivom *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, osnovane radi novačenja i evidentiranja mletačkih kopnenih postrojbi u ranome novom vijeku. U sklopu navedenoga fonda sadržani su, u gotovo tisuću svežnjeva (busta), popisi ča-

* Ovaj je rad sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom broj 3675 (naziv projekta: „Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918.“).

snika, dočasnika i vojnika raspoređenih u talijanske postrojbe (*Reggimenti e compagnie italiane*, 1668. – 1797.), prekomorske pješačke postrojbe (*Reggimenti e compagnie oltramaroni*, 1604. – 1797.), hrvatske konjaničke postrojbe (*Cavalleria Croati*, 1700. – 1797.), postrojbe kirasira (*Cavalleria corazzieri*, 1715. – 1797.), mješovite postrojbe (*Compagnie sciolte*, 1741. – 1795.), postrojbe draguna (*Cavalleria dragoni*, 1702. – 1797.) te topničke postrojbe (*Artiglieria*, 1652. – 1797.). Za proučavanje udjela vojnika i časnika zavičajem s istočnoga Jadrana, ali i s drugih područja od srednje Europe do Grčke, u navedenim mletačkim borbenim jedinicama od posebne su važnosti postrojbe pješaka (*Fanti oltramaroni*) i hrvatske konjice (*Cavalleria Croati* ili *Croati a cavallo*), iako na ovome mjestu treba napomenuti da je njihov udio bio prisutan i u drugim vojnim snagama. Spisi iz rečenih fondova do ovih su istraživanja bili vrlo malo korišteni u hrvatskoj historiografiji, te se kroz više pojedinačnih ili suautorskih radova težilo predstaviti djelovanje visokih vojnih časnika dalmatinskoga i bokeljskoga podrijetla, ali i ukazati na časnike i vojnike zavičajem iz nekih istočnojadranskih krajeva, gradova i manjih naselja.¹

¹ Usporedi: Lovorka Čoralić – Maja Katušić, “Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe *Croati a cavallo* (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću)”, *Povijesni prilozi* XXVIII/37 (2009), 247-282; Iste, “Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.)”, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 28 (2010), 139-172; Iste, “Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.)”, *Povijesni prilozi* XXIX/39 (2010), 125-152; Iste, “Peraštanin Tripun Štukanović – pukovnik mletačkih oltramaronina (druga polovica 18. st.)”, *Analiza Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 50 (2012), 385-410; Iste, “Grbljani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, *Istorijski zapisi* LXXXVI/3-4 (2013), 159-183; Iste, “Hrvatski vojnici u posljednjim danima Mletačke Republike – kapetan Nikola Bolica i njegovi *Fanti oltramaroni*”, u: *Ascendere historiam. Zbornik u čast Milana Kruheka*, ur. Marija Karbić, Hrvoje Kekez, Ana Novak i Zorislav Horvat (Zagreb, 2014), 197-208; Čoralić, “Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša – šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća)”, *Povijesni prilozi* XXX/41 (2011), 203-231; Ista, “Crmničanin Marko Đikanović – pukovnik mletačkih prekomorskih postrojbi (*Fanti oltramaroni*)”, *Istorijski zapisi* LXXXIII/3-4 (2011), 63-86; Ista, “Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina (prva polovica 18. stoljeća)”, *Arhivski zapisi* XVIII/2 (2011), 81-106; Ista, “Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*)”, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 54 (2012), 125-145; Ista, “Mletački časnik Nikola Visković i sastav vojnoga ljudstva njegove prekomorske pukovnije početkom 18. stoljeća”, *Historijski zbornik* LXV/2 (2012), 365-385; Ista, “Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća)”, *Povijesni zbornik – godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe* 4/5 (2012), 7-31; Ista, “Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* 10 (2013), 162-182; Ista, “Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće)”, *Rijeka* XVIII/2 (2013), 11-25; Ista, “Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće)”, *Senjski zbornik* 40 (2013), 523-546; Ista, “Omišani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, *Omiški ljetopis* VII/7 (2014), 71-88; Ista, “Zadarski patricij Lujo Detriko (1672. – 1749.) – zapovjednik hrvatske konjice (*Cavalleria Croati*)”, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 32 (2014), 99-129.

U ovome su radu u središtu istraživanja vojnici u mletačkim kopnenim snagama prekomorskih pješaka i konjanika zavičajem iz Ugarske. Riječ je o vojnicima s nemletačkoga državnog područja koji su u navedenim jedinicama sudjelovali tijekom 18. stoljeća, a brojčanim su udjelom predstavljali primjetnu zavičajnu skupinu, svakako vrijednu istraživačke pozornosti i znanstvene obrade. Kriterij za uvrštavanje pojedinih vojnika u ovu skupinu ponajprije je bio način njihove ubilježbe u raspoložive izvore. Naime, prilikom izradbe popisa pripadnika pojedinih satnija (djelatnih unutar pukovnija), vojnici su osobno prilazili popisivačima i izgovarali svoja imena, prezimena, zavičajno podrijetlo te neke druge, osobne značajke. S obzirom na to da su se priviknuli na pretežit broj hrvatskih (slavenskih) imena i prezimena, mletački su državni službenici imena i prezimena koja im nisu bila sasvim jasna i razvidna – jednostavno kroatizirali, odnosno pisali u obliku koji je njima bio najprihvatljiviji i najviše razumljiv. Posljedica toga je činjenica da na osnovi dostupnoga izvora nije moguće u cijelosti razaznati stvarno etničko podrijetlo i osobni identitet svakoga pojedinog vojnika. Stoga smo kao kriterij odabira uzeli način njihova zavičajnog označavanja. Ti se vojnici najčešće imenuju zemljom i državno-političkom pripadnošću Ugarskome Kraljevstvu (*d'Ungaria, Ungaro*), a njima su pridodani i malobrojni vojnici koji su – osim opće državne oznake – popisivačima navodili i svoje поблише podrijetlo (gradove koji su se tada nalazili unutar Ugarskoga Kraljevstva). U nastavku rada, upravo uzimajući u obzir činjenicu da je ovdje vjerojatno riječ o osobama različite etničke pripadnosti (Mađarima, Hrvatima, Nijemcima i moguće drugim etničkim skupinama) koje povezuje pripadnost istoj matičnoj državnoj zajednici, rečene vojnike ćemo u nastavku spominjati kao “vojnici iz Ugarske” ili “ugarski vojnici”, ne implicirajući pri tome njihovo etničko podrijetlo i osobni identitet.

U radu će se, slijedom podataka iz arhivskih vrela, predstaviti temeljne odrednice koje se odnose na udio ugarskih vojnika u mletačkoj kopnenoj vojsci u 18. stoljeću, razdoblju za koje je navedeno gradivo najpotpunije sačuvano. Razmatrat će se opći brojčani parametri (broj u izvorima zabilježenih vojnika, vremenski raspon njihova spominjanja), zatim omjer udjela vojnika prema pripadnosti pojedinim rodovima (pješaštvo odnosno konjica), njihov vojnički status (činovi), mjesta djelovanja (stacioniranja i popisivanja pojedinih jedinica), zapovjedni kadar, kao i – u skladu s raspoloživosti dostupnog gradiva – neke osobne karakteristike pješaka i konjanika zavičajem iz Ugarske (dob, statura, boja kose i slično).² Naposljetku, potrebno je napomenuti da se rad zasniva na istraživanjima načinjenim proteklih godina, tijekom kojih je obrađen dio raspoloživog gradiva o udjelu Hrvata i pripadnika drugih etničkih

² S obzirom na to da će u tabelarnom pregledu uz svakog vojnika i njegovu ubilježbu biti navedena točna signatura unutar arhivskoga fonda *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* (broj svežnja, odnosno buste), u nastavku rada nećemo u svim primjerima opterećivati tekst usputnim bilježenjem signature.

skupina u mletačkim vojnim snagama. Riječ je o uzorku koji iznosi oko 20% od ukupne količine gradiva, a obrađeni su popisi vojnika prema pojedinim pukovnijama, odnosno satnijama unutar njih. S obzirom na to da se unutar istovjetnog arhivskog fonda velik dio podataka ponavlja (vojnici su unutar pojedinih satnija više puta popisivani te se u bazi podataka iste osobe spominju nekoliko puta), uzorak kojim raspolažemo, držimo, pruža dovoljnu osnovu za raščlambu i iznošenje znanstveno argumentiranih zaključaka.

Raščlamba arhivskih spisa

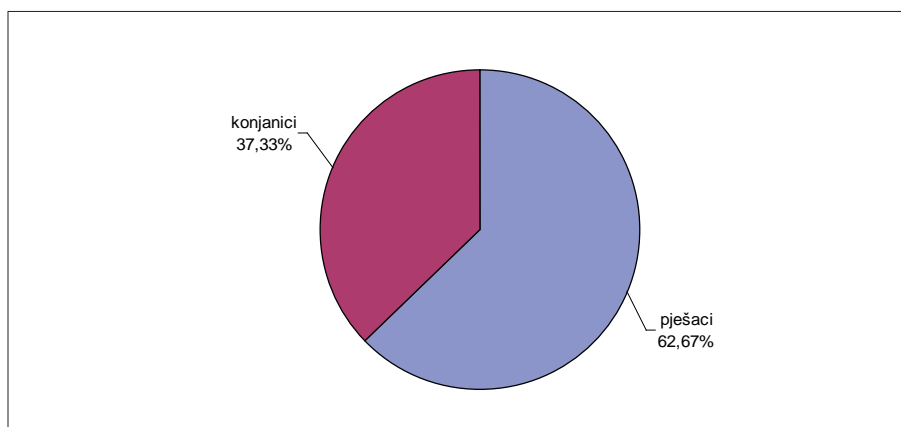
Prema do sada provedenim arhivskim istraživanjima, ukupan broj vojnika iz Ugarske zabilježen u mletačkim kopnenim (pješačkim i konjaničkim) postrojbama u 18. stoljeću iznosio je 75. Taj je broj, uzevši u obzir činjenicu da je riječ o krajevima i gradovima koji se nisu nalazili pod mletačkom vlašću, bio zamjetan. Primjerice, očekivano je i logično da je velik, odnosno pretežit broj vojnika, ali i visokih časnika, zavičajem potjecao sa širih područja (kopneno zaleđe) Zadra, Šibenika, Trogira i Splita, krajeva koji su u doba mletačko-osmanskih sukoba u 17. i 18. stoljeću (Kandijski rat: 1645. – 1669.; Morejski rat: 1684. – 1699.; Drugi morejski rat: 1714. – 1718.) pripadali Mletačkoj Republici. Međutim, s druge je strane jasno da je geografski prostrano i mnogoljudno područje Ugarskoga Kraljevstva, ipak ne tako udaljeno od mletačkih posjeda i njihovih utjecaja na društvenu svakodnevnicu stanovništva, moglo ponuditi velik broj profesionalnoga ljudstva za tamošnje postrojbe. Brojčani udio ugarskih vojnika u mletačkim vojnim formacijama moguće je usporediti s nekim drugim, brojem stanovnika ipak bitno manjim, ali također u državnome smislu nemletačkim područjima. Naime, prema dosadašnjoj raščlambi dostupnoga gradiva, s područja Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama pribilježeno je nešto više od 30 vojnika; iz Senja ih je popisano 40; iz Karlovca, odnosno s područja Karlovačkoga generalata njih 24, dočim ih je iz Rijeke popisano 18. Stoga, uzimajući prethodno navedeno u obzir, možemo unutar ovoga dijela rada zaključiti kako je prisutnost ugarskih pješaka i konjanika u vojnim postrojbama *Fanti oltramarini* i *Cavalleria Croati* bila zapažena te je stoga višestruko vrijedna dodatne istraživačke pozornosti i znanstvene obrade.³

Popisivači unovačenih vojnika na prvome su mjestu bilježili osobno ime, prezime i ime oca svakoga pojedinog vojnika. Ovdje je potrebno ponovno napomenuti da su upisi vršeni tako da je svaki vojnik prilazio popisivaču i izgovarao tražene podatke te su, nerijetko, prezimena zapisivana iskrivljeno ili netočno. Nadalje, moramo uzeti u obzir i da sva prezimena ne moraju nužno

³ Usporedi: Čoralić, "Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)", 162-182; Ista, "Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće)", 11-25; Ista, "Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće)", 523-546.

biti istinita. Vojnici koji su pristupali mletačkim pješačkim ili konjaničkim jedinicama često su bili osobe sumnjive prošlosti, nepoželjni u matičnim krajevima te je promjena prezimena i uzimanje novog osobnog identiteta zasigurno bila učestala pojava. Kada je riječ o ovdje razmatranim primjerima, za vojnike iz Ugarske popisivači su najčešće koristili – kao oznaku zavičajnoga podrijetla – opći naziv *d'Ungaria* ili *Ungaro*. Uz navedenu opću oznaku podrijetla, za dio je vojnika katkada, ali u vrlo malenome broju konkretnih primjera, naveden i uži zavičaj – gradovi Budim (mađ. Buda), Ostrogon (mađ. Esztergom), Sombatel (mađ. Szombathely), Veliki Varadin (mađ. Nagyvárad, rum. Oradea) i Temišvar (mađ. Temesvár, rum. Timișoara).

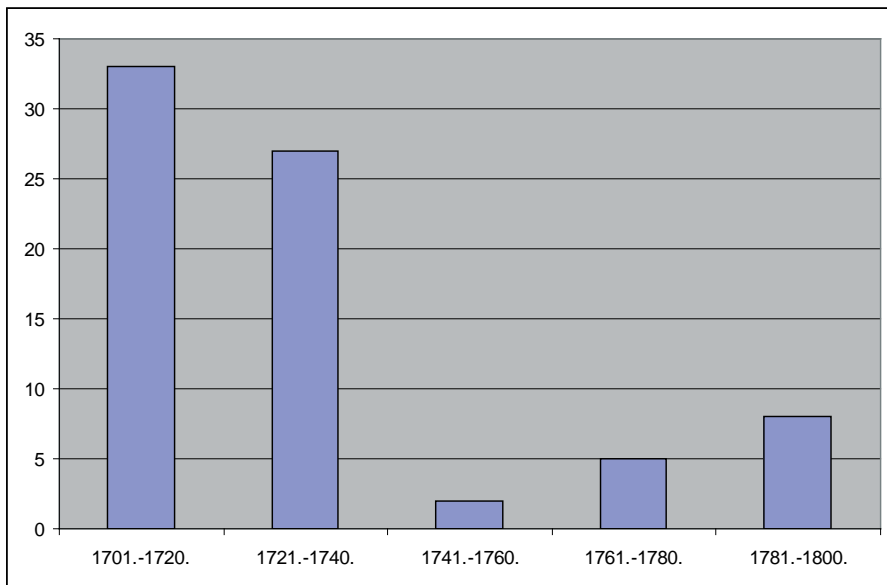
Vojnici zavičajem iz Ugarske ponajprije su popunjavali pješačke prekomorske postrojbe (62,67%), dočim je njih 37,33% zabilježeno u konjaništvu (vidi: *grafikon 1*). Takva je razdioba očekivana. Pješačke su pukovnije i njima pripadajuće satnije bile brojnije od elitnih i financijski skupljih konjaničkih postrojbi. Stoga već i činjenica da je oko 3/8 ugarskih vojnika popisano u postrojbama *Cavalleria Croati* svjedoči o njihovoj cijenjenosti i ugledu. Kada je riječ o obnašanju časničkih činova, ugarske vojnike ponajprije bilježimo kao obične vojnike (*fanti, soldati*). Iznimka su konjanički kaplari zabilježeni tijekom Drugoga morejskog rata – Matija Ljubišić (pukovnija Luje Detrika, 1715.) i Nikola Lukašević (pukovnija Nikole Divnića, 1717. – 1718.), kao i obnašatelj specijalizirane službe u postrojbi – mladi bubnjar⁴ (star 14 godina) Dominik Jurin (sin Jure) – popisano u pješačkoj pukovnji Stjepana Buće 1726. i 1729. godine.

Grafikon 1: Razdioba ugarskih vojnika prema pripadnosti pješačkim i konjaničkim postrojbama

⁴ Bubnjari, pifaristi, trubači i ostali vojnici koji su djelovali kao svojevrsna glazbena pratnja pojedine satnije najčešće su bili malodobne osobe.

Dokumenti iz fonda *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* potječu iz 18. stoljeća. Ugarski vojnici spominju se u svim etapama toga razdoblja, a potrebno je napomenuti da je njihova najučestalija zabilježba prisutna u prvih četrdesetak godina, ponajprije od 1701. do 1720. godine (vidi: *grafikon 2*). Visok intenzitet njihova bilježenja u mletačkoj se vojsci zadržavao do oko 1740. godine, a potom znatno opada. Tek u posljednja dva desetljeća *settecenta* njihova brojnost ponovno raste, ali ni približno ne postiže razinu s početka stoljeća. Razlozi tome mogu se pretpostaviti. Prva desetljeća 18. stoljeća obilježena su posljedicama okončanja Morejskoga rata i trajanjem Drugoga morejskog rata, tijekom kojega su mletačke vojne snage postigle visok stupanj pripravnosti i brojnosti aktivnih kopnenih snaga. Nakon postizanja Požarevačkoga mira 1718. godine nastupilo je mirnodopsko razdoblje tijekom kojega se Mletačka Republika – sve do konca stoljeća i svoga opstojanja – opredijelila za politiku neutralnosti i nemiješanja u ratne sukobe. Neposredni rezultat toga bile su vojne reforme i smanjivanje aktivnih vojnih snaga. Stoga sve do izmaka 18. stoljeća, kada u ozračju revolucionarnih gibanja u zapadnoj Europi i Napoleonovih vojnih pohoda Privedra ponovno i po posljednji puta pokušava organizirati svoje obrambene snage, središnji dio stoljeća značit će konstantno opadanje profesionalnih vojnih postrojbi duž mletačkih prekojadranskih stečevina. U tome je kontekstu potrebno promatrati brojčane, statističke oscilacije prisutnosti ugarskih vojnika u mletačkim vojnim snagama na razini cjelokupnoga 18. stoljeća.

Grafikon 2: Vremenski intenzitet spominjanja ugarskih vojnika u mletačkim kopnenim postrojbama

Nadalje, kada je riječ o vremenskome okviru bilježenja ove skupine vojnika, opažamo da je najstariji do sada poznati podatak iz 18. stoljeća datiran u 1703. godinu. Tada je u sklopu konjaničke satnije kapetana Tome Medina (dio pukovnije Antuna Medina) na mletačkim stečevinama u Grčkoj (Romanija) zabilježeno čak deset vojnika iz Ugarske. To su Geza Bert, Grgur Frose, Mihael Garbina, Janko Kovač, Ivan Ongaro, Juraj Ongaro, Ferdinand Pen, Juraj Petić, Petar Tarkos i Petar Tomas. Završna godina u kojoj su vojnici iz Ugarske prisutni u mletačkim profesionalnim jedinicama je 1796. Riječ je o popisu pješačkih vojnika iz satnije kapetana Nikole Paštrovića (pukovnika Jerolima Smeće), načinjenom u mjesecu svibnju na Krfu, a kao pripadnik te postrojbe naveden je ugarski vojnik Nikola Galić. Na Silvestrovo iste godine u Mlecima je privremeno boravila (uoči upućivanja na neko od odredišta duž *terraferme*) i ondje je popisana osobna satnija (*compagnia propria*) pukovnika Jurja Mitrovića, a u njoj su od ugarskih vojnika spomenuti Mihael Gregorić, Andrija Stò i Stjepan Todo. Naposljetku, istoga se dana u gradu na lagunama zatekla i pješačka satnija pukovnika Nikole Medina, a u njoj je zabilježen Andrija Kovač, zavičajem s ugarskoga područja.

Brojni su vojnici – pješaci ili konjanici – u pojedinim jedinicama spomenuti samo jednom te njihovu kasniju karijeru, prema dosadašnjem stupnju istraženosti gradiva, nije moguće podrobnije pratiti. Za nekoliko ugarskih vojnika ipak je moguće, zahvaljujući kontinuiranoj sačuvanosti popisa, pratiti tijek njihove vojne službe. Takav je primjer Stjepan Corinto koji je od 1726. do 1734. zabilježen u satniji bojnika Ivana Krapovića (pukovnika Ivana Antuna Kumbata). Kroz istih je osam godina moguće slijediti i vojnu karijeru Dominika Jurina, pješaka (i bubnjara) u satniji kapetana Antuna Markovića (pukovnika Stjepana Buće), kao i njegova brata Jure (Jure Jurin), pripadnika iste satnije od 1721. do 1729. godine. Naposljetku, u kontinuitetu od 13 godina (1715. – 1728.) bilježimo i aktivno vojno djelovanje konjanika (neko vrijeme i kaplara) Matije Ljubišića, pripadnika osobne satnije pukovnika Luje Detrika.

Popisivači su katkada, ali ne uvijek redovito i točno, bilježili i osobne fizičke karakteristike pojedinih vojnika. Uzorak kojim raspolažemo nije velik, ali ipak – barem okvirno – pruža osnovna saznanja o dobnoj starosti i izgledu ugarskih pješaka i konjanika. Kada je riječ o pješačkim postrojbama, za koje su podatci o dobnoj starosti vojnika mnogo bolje sačuvani, prosječna dob ugarskih vojnika u ovim jedinicama iznosila je 31 godinu. Najmlađi zabilježeni ugarski pripadnik neke od pješačkih satnija bio je bubnjar Dominik Jurin (prilikom prvoga bilježenja 1726. godine star 14 godina), dočim je dobno najstariji vojnik ugarskoga podrijetla bio Krsto C Hrvat, zapisan prvi puta 1724. godine u dobi od 57 godina. Kada je riječ o konjanicima, pripadnicima elitne jedinice *Cavalleria Croati*, uzorak kojim raspolažemo o dobi ugarskih pripadnika je vrlo sužen i svodi se tek na nekoliko pojedinačnih primjera. Prema tim podatcima, njihova je prosječna dob iznosila 52 godine, što je – u odnosu na pješaštvo

– znatna razlika, čak i kada uzmemo u obzir činjenicu da su konjanici redovito bili stariji vojnici. U konkretnim primjerima, kada je riječ o ugarskim vojnicima, dobno je najmlađi bio Matija Nelecas (45 godina), a najstariji popisani konjanik bio je Dujam Kvatrinović, prvi puta zabilježen 1730. godine u dobi od 66 godina, a posljednji puta zapsan tri godine kasnije, kada je imao 69 godina.

Popisivači su većinu vojnika percipirali kao osobe srednjega rasta (stasa). Bez posebne unutarnje podjele i razlike između pješaka i konjanika, ova je skupina mletačkih kopnenih jedinica u izvorima najčešće (65,79%) označavana kao *ordinario* ili *comun*. U znatno su manjemu broju primjera (21,05%) ugarski vojnici opisani kao visoki (*alto*), dočim se najmanji postotni udio odnosi na vojnike niže konstitucije (*basso* – 13,16%).

Boja kose također je dio osobnih značajki vojnika koju su popisivači katkada bilježili. Prema rečenom uzorku, pretežit broj ugarskih vojnika bio je smeđokosi (*castagno*). U malome broju primjera bilježe se sjedokosi (*griso* – najčešće osobe starije životne dobi), zatim tamnokosi (*scuro*) i crvenokosi (*rosso*) vojnici, a samo je u jednome slučaju ugarski vojnik od strane popisivača opisan kao plavokosi (*biondo*). Kada je riječ o pripadnicima konjaničkih jedinica, popisivači su bilježili boju njihovih konja zaduženih za obavljanje aktivne vojne službe u satniji. Brojem iskazanih primjera prednjače dorati (*bai, baio*), a u mnogo su manjem broju primjera – u podjednakom međusobnome omjeru – zastupljeni vranici (*mor, moro*) i sivci (*lear, leardo*).

***

Popisi pojedinih pukovnija i satnija bili su podijeljeni prema njihovim zapovjednicima. Taj nam detaljno vođen pregled pukovnika, potpukovnika i drugih časnika (bojnika, kapetana) koji su zapovijedali ovdje raščlanjenim ugarskim pješacima i konjanicima otkriva niz imena zapaženih onovremenih mletačkih vojnih zapovjednika zavičajem s istočne obale Jadrana. Neki od njih isprva se spominju kao kapetani satnija, s vremenom bivaju promaknuti u pukovnike, a neki su u završnoj etapi vojne karijere imenovani generalima. Radi boljega razumijevanja konteksta djelovanja ugarskih vojnika u mletačkim kopnenim postrojbama, osnovne podatke o nekima od tih visokih vojnih časnika na ovome ćemo mjestu navesti nešto detaljnije. Kada je riječ o konjaničkim postrojbama, na prvome se mjestu izdvaja pukovnik Lujo (Alvise) Detriko/Detrico (1670. – 1749.), posljednji muški potomak srednjovjekovne zadarske plemićke obitelji, zapaženi sudionik Morejskoga rata (bitke kod Knina, Imotskog, Herceg Novoga, Bara i Ulcinja) i na kraju karijere obnašatelj generalskog čina.⁵ Detrikov

⁵ Gradivo o višedesetljetnom djelovanju Luje Detrika u činu pukovnika pohranjeno je u: Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASV), Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (dalje: Inquisitori ... pubblici ruoli), b. 801-806. Osnovne podatke o Luji Detriku vidi u: Carl Georg Friedrich Heyer von Rosenfeld, *Der Adel des Königreichs Dalmatien* (Nürnberg, 1873; pretisak: Zagreb, 1995), 39; Giuseppe Sabalich, *Guida archeologica di Zara* (Zara, 1897), 42,

suvremenik bio je šibenski plemić Nikola Divnić/Difnico (1645. – 1734.), u vrijeme Morejskoga rata guvernadur Skradina, od 1685. godine zapovjednik na mletačko-osmanskoj granici u Dalmaciji, konjanički kapetan od 1690., potom bojničnik (1703.) i od 1707. pukovnik. Tijekom Drugoga morejskog rata sudjelovao je u borbama oko Livna, u osvajanju Imotskog te u pohodu na područje Albanije. Investiturom je stekao zemljišne posjede u okolici Skradina, a vojničku je karijeru okončao na mletačkim posjedima u Venetu.⁶ Hrvatskim konjaničkim pukovnijama zapovijedali su – uz Dalmatince – i časnici zavičajem iz Boke i njoj susjednih područja, a na ovome mjestu potrebno je (u činu pukovnika) izdvojiti *conte*-a Antuna Medina s područja Paštrovića.⁷

Kada je riječ o zapovjednicima pješačkih postrojbi, na prvome je mjestu među dalmatinskim visokim časnicima potrebno izdvojiti Ivana Antuna Kumbata (Kumbatović, Combat, Combati) i njegova sina Antuna, zavičajem iz Kaštela, djelatnih u prvoj polovici 18. stoljeća.⁸ Od 1785. do posljednjih godina opstojanja Mletačke Republike čin je pukovnika obnašao trogirski *conte* Vicko Michieli Vitturi,⁹ a pješačkim je pukovnikom – kada je riječ o Dalmatincima – bio i Juraj Mitrović, zavičajem iz zadarsko-biogradskoga zaleđa.¹⁰

110; Isti, “La Dalmazia guerriera”, *Archivio storico per la Dalmazia* III/5, fasc. 30 (1928), 292; *Hrvatski biografski leksikon* 3 (Zagreb, 1993), 339 (tekst: Tatjana Radauš i Josip Vrandečić); Šime Peričić, “Neki Dalmatinci – generali stranih vojski”, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 42 (2000), 199; Čoralić, “Zadarski patricij Lujo Detriko”, 99-129.

⁶ Gradivo o djelovanju Nikole Divnića u činu pukovnika hrvatske konjice vidi u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 807-809. Usporedi: Vincenzo Miagostovich, “La Famiglia de Difnico”, *Il nuovo cronista di Sebenico* 3 (1895), 86-89; *Hrvatski biografski leksikon* 3, 415-416 (tekst: L. Čoralić i T. Radauš); Čoralić, “Šibenski plemić Nikola Divnić”, 125-145.

⁷ Gradivo o djelovanju Antuna Medina u činu pukovnika hrvatske konjice (prva desetljeća 18. stoljeća) pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 821-823.

⁸ Ivan Antun Kumbat (Kombat, Kumbatović) rođen je u Dalmaciji (Kaštel-Štafilić) u drugoj polovici 17. stoljeća (1684. godine). Godine 1711. bilježi se kao kapetan; u vrijeme Drugog morejskog rata imenovan je pješačkim pukovnikom, a nakon Požarevačkoga mira 1718. general-bojnikom. Od 1718. do 1744. godine zapovijedao je mletačkom pješačkom pukovnijom na Krfu, gdje je kao stražmeštar (*Sergente maggiore di battaglia*) bio i vojni upravitelj i nadzornik mletačkih snaga. Umro je na Krfu 1744. godine. Njegov je sin Antun također zapovijedao mletačkim pješačkim pukovnijama (od oko 1744. do smrti, 1749. godine). Podrobnije vidi u: Ante Kuzmanić, “Nekoliko ričih na uspomenu Ivana Kumbata”, *Zora dalmatinska* 3/45 (1846), 359-360; Giuseppe Ferrari Cupilli, *Cenni biografici di alcuni uomini illustri della Dalmazia* (Zara, 1887), 49-52; Ivan Vuletin, “Kaštelanac Ivan Kumbat, mletaški gjenearal”, *Pučki list* 1/8 (1891), 59-60; Sabalich, *Huomeni d'arme di Dalmazia* (Zara, 1909), 42; Peričić, “Neki Dalmatinci – generali stranih vojski”, 199-201; *Hrvatski biografski leksikon* 8 (Zagreb, 2013), 375 (tekst: L. Čoralić i M. Katušić). Gradivo o djelovanju Ivana Antuna i Antuna Kumbata u činu pukovnika vidi u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 546-550.

⁹ Vicko Michieli Vitturi bilježi se sedamdesetih godina 18. stoljeća kao kapetan u pješačkoj pukovniji Marka Ginnija. Od 1785. djeluje kao pukovnik, a gradivo koje se odnosi na njegovo djelovanje u tome činu sačuvano je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 454, 643-647.

¹⁰ Gradivo o djelovanju Jurja Mitrovića u činu pukovnika (kraj 18. stoljeća) pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 663.

Zabilježeni su i brojni Bokelji, pukovnici postrojbe *Fanti oltramarini* u sklopu čijih su postrojbi zabilježeni ugarski pješaci. To su ugledni kotorski plemići Benedikt Paskvali (Pasquali),¹¹ djelatan od oko 1750. do sedamdesetih godina 18. stoljeća (pred kraj života i general); Stjepan Buća (Bucchia), čije se vojno djelovanje zbivalo tijekom prvih četrdesetak godina 18. stoljeća,¹² zatim Peraštani Nikola Visković (sudionik Drugoga morejskog rata)¹³ i Jerolim Smeća.¹⁴ Neki su ugarski pješaci djelovali u postrojbama kojima je zapovijedao vojni inženjer Antun Marković, zavičajem vjerojatno iz Budve.¹⁵ Uz Antuna Medina, konjaničkog pukovnika, u ovome se kontekstu bilježe još dva istaknuta odvjetka te – u mletačkoj vojnoj službi – stoljećima zapažene obitelji paštrovskoga podrijetla. To su u prvim desetljećima 18. stoljeća Juraj Medin¹⁶ te – koncem istoga stoljeća – pješački pukovnik Nikola Medin.¹⁷ Naposljetku, neki se ovdje razmatrani vojnici katkada bilježe i u postrojbama kojima su zapovijedali mletački časnici crnogorskoga podrijetla. To su Ivan Krapović, zavičajem s područja Maina,¹⁸ te Marko Đikanović iz Crmnice.¹⁹

Satnije pojedinih mletačkih pješačkih i konjaničkih pukovnija bile su tijekom 18. stoljeća, a osobito nakon okončanja posljednjega mletačko-osman-

¹¹ Gradivo o djelovanju Benedikta Paskvalija u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 671-675. Podrobnije vidi u: Peričić, "Neki Dalmatinci – generali stranih vojski", 201-202.

¹² Gradivo o djelovanju Stjepana Buće u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 501-510.

¹³ Nikola Visković djelovao je u činu potpukovnika prekomorskih pješaka od prvih godina 18. stoljeća. Usporedi: Čoralić, "Mletački časnik Nikola Visković", 365-385. Gradivo o njegovu djelovanju u činu potpukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 715.

¹⁴ Jerolim Smeća bilježi se kao kapetan u pješačkoj pukovniji Benedikta Paskvalija od sredine šezdesetih do u sedamdesete godine 18. stoljeća. Pukovnik je devedesetih godina 18. stoljeća. Gradivo o njegovu djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 702.

¹⁵ Gradivo o djelovanju Antuna Markovića u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 635-639. Podrobnije biografske podatke vidi u: Darka Bilić, *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji* (Split, 2013), 203-205.

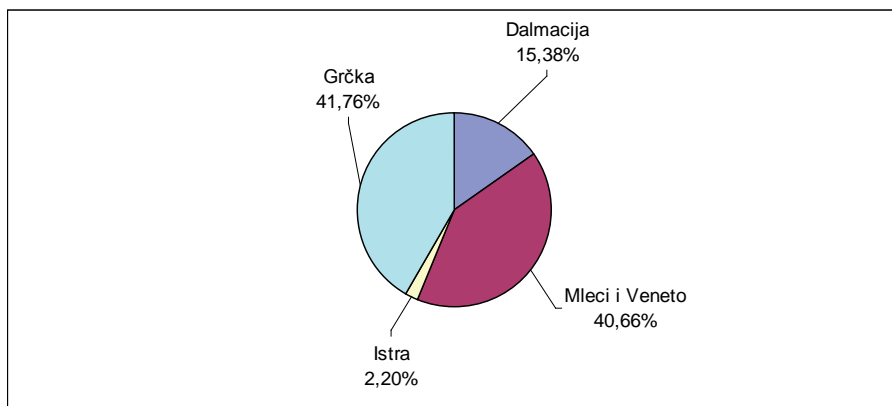
¹⁶ Gradivo o djelovanju Jurja Medina u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 648-649.

¹⁷ Gradivo o djelovanju Nikole Medina u činu pukovnika pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 454, 651-655.

¹⁸ Podrobnije vidi u: Čoralić, "Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina", 81-106. Gradivo o Krapovićevu djelovanju u činu pukovnika (tridesete i četrdesete godine 18. stoljeća) pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 600A, 629 – 633.

¹⁹ Podrobnije vidi u: Čoralić, "Crmničanin Marko Đikanović", 63-86. Gradivo o Đikanovićevu djelovanju u činu pukovnika (1778. – 1780.) pohranjeno je u: ASV, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 599, 600A, 604A.

skog rata, stacionirane u glavnim vojnim uporišnim točkama Serenissime. To su gradovi-utvrde duž mletačkoga kopnenog posjeda diljem Veneta, odnosno *terraferme* (Mleci – Lido, Padova, Treviso, Palmanova, Verona, Bergamo, Udine i drugi), vodeća uporišta duž istočnoga Jadrana (Zadar, Split, Kotor) te nakon Požarevačkoga mira 1718. godine preostale mletačke stečevine u grčkome arhipelagu. Jedinice su, kako vrela svjedoče, bile vrlo mobilne te se pojedine satnije unutar malog broja godina bilježe na raznim lokacijama. Statistički gledano (vidi: *grafikon 3*),²⁰ ugarski su vojnici pripadali satnijama koje su najčešće bile stacionirane i popisane duž preostalih mletačkih posjeda u Grčkoj (Romanija, Krf – 41,76%) te u Mlecima i u gradovima duž mletačke *terraferme* (40,66%). Pri tome se u primjerima gradova duž kopnenih (venet-skih) posjeda Serenissime najčešće spominju sami Mleci (odnosno, vjerojatnije je riječ o vojnoj bazi na Lidu, gdje se vršila smotra unovačenih satnija i odakle su se iste upućivale na druga vojno-strateška odredišta). Uz Mletke, odnosno Lido, satnije kojima su pripadali vojnici iz Ugarske bile su smještene i u drugim talijanskim gradovima, a to su Udine, Bergamo, Brescia, Palmanova, Treviso i Salò. Kada je riječ o Dalmaciji i tamošnjim mletačkim vojnim uporištima (15,38%), ugarski se vojnici najčešće bilježe u Zadru – glavnome gradu onodobne pokrajine Dalmacije, dočim se na drugim mjestima stacioniranja i popisa satnija bilježe tek u pojedinačnim primjerima (Split, Hvar, Sutomišćica na otoku Ugljanu). Osim navedenih mjesta popisivanja, ugarski se vojnici u malenome postotnom udjelu bilježe i u istarskim gradovima Kopru i Poreču (2,20%).

Grafikon 3: Mjesta djelovanja (popisivanja) satnija u kojima su zabilježeni ugarski vojnici

²⁰ U izračun su uključene samo one jedinice kojima je u izvoru izrijekom navedeno mjesto njihovoga stacioniranja i popisivanja.

Zaključak

Mletačke prekojadranske kopnene postrojbe pješaka (*Fanti oltramaringi*) i konjanika (*Croati a cavallo, Cavalleria Croati*) u ranom novom vijeku pretežito su bile novačene duž stečevina Serenissime od Istre do Boke kotorske. Istrani iz gradskih naselja i ruralne unutrašnjosti, Dalmatinci iz vodećih gradova, Zadra, Šibenika, Trogira i Splita, te osobito oni iz novoosvojenih područja (*Acquisto nuovo, Acquisto novissimo*) te naposljetku Bokelji, Paštrovići i Budvani, najučestalija su mjesta podrijetla časnika, dočasnika i običnih vojnika u navedenim vojnim snagama. Arhivsko gradivo, međutim, pokazuje kako su u prekomorskom pješaštvu i konjaništvu primjetno bili prisutni i vojnici iz nemletačkih krajeva. Ponajprije su to istočnojadranskome uzorju susjedna područja sjeverne Hrvatske (Senj, Karlobag, Lika, područje Karlovačkoga generalata), Bosna i Hercegovina, unutrašnjost Crne Gore i sjeverna Albanija, ali je opažena i zastupljenost Talijana (Veneto) i vojnika iz niza zemalja duž zapadne, središnje i (jugo)istočne Europe.

U ovome je radu u žarištu istraživanja bila upravo jedna takva, nemletačka vojnička skupina, prisutna u profesionalnim jedinicama Kraljice mora tijekom čitavoga 18. stoljeća. To su vojnici s državnoga područja Ugarskoga Kraljevstva, u izvorima najčešće nazivani općom odrednicom *Ungaro (Ongaro)* ili *d'Ungaria* ili – u malenome broju primjera – zavičajno definirani prema užemu mjestu podrijetla (gradovi Budim, Sombatel, Ostrogon, Veliki Varadin i Temišvar). Njihovo je etničko podrijetlo zasigurno bilo šaroliko i definitivno ga nije moguće u cijelosti utvrditi za svakoga pojedinog vojnika (kroatizirana i talijanizirana zabilježba njihovih imena i prezimena). Istraživanje povijesti djelovanja ugarskih vojnika u mletačkoj kopnenoj vojnoj službi provedeno je na osnovi višegodišnje raščlambe gradiva iz Archivio di Stato di Venezia, točnije fonda magistrature zadužene za novačenje i grupiranje rečenih jedinica. Prema dobivenim pokazateljima, u mletačkim je kopnenim snagama tijekom 18. stoljeća zabilježeno 75 ugarskih vojnika, što je – uzimajući u obzir činjenicu da je riječ o nemletačkome državnom području – brojka koju možemo smatrati respektabilnom i svakako vrijednom istraživačke pozornosti. Brojčano su više bili prisutni u pješaštvu, ali je zapažen i njihov udio u elitnim satnijama i pukovnijama *Cavalleria Croati*. Ugarski se vojnici, nadalje, najčešće bilježe u prvoj polovici 18. stoljeća, osobito u prvim desetljećima – uoči, tijekom i neposredno nakon Drugoga morejskog rata. Poglavitno je riječ o običnim vojnicima, a vrlo rijetko o nižim časnicima (kaplari) ili obnašateljima specijaliziranih službi u postrojbi (glazbena pratnja – bubnjari).

Pukovnije i satnije u kojima su djelovali vodili su ponajprije dalmatinski i bokeljski časnici, najčešće odvjetci uglednih plemićkih obitelji koje su pokoljenjima davale Serenissimi visok časnički kadar. Jedinice u kojima su ugarski vojnici zabilježeni prilikom redovitih smotri u najvećemu su broju bile stacio-

nirane duž mletačkih posjeda u Grčkoj i na terrafermi (Veneto), a zapažena je i njihova prisutnost u nekima od vodećih mletačkih vojno-strateških uporišta u Dalmaciji.

Na kraju je moguće, na osnovi raspoloživog uzorka, donijeti i svojevrsni “foto-robot” prosječnog ugarskoga vojnika u mletačkoj vojnoj službi 18. stoljeća. To je pješak star oko 30 godina ili konjanik u poodmakloj životnoj dobi, smeđokos je i srednjega je rasta, a dužina njegove vojne službe trajala je – osobito u ratnom i poratnom vremenu – i po desetak godina.

Sveukupno možemo zaključiti da su vojnici kopnenih postrojbi zavičajem iz onovremene Ugarske činili tijekom 18. stoljeća zapažen dio mletačkoga prekomorskog ljudstva, uklapajući se u opću sliku i predodžbu o udjelu Hrvata, kao i pripadnika drugih etničkih skupina, u vojnim snagama tada još uvijek moćne Republike svetoga Marka. Zasigurno će neka buduća istraživanja ove teme, ponajprije zasnovana na uvidu u gradivo iz mletačkoga i zadarskog arhiva, ovdje prezentirane rezultate i dodatno potvrditi.

PRILOG: Popis ugarskih vojnika zabilježenih u mletačkim pješackim i konjaničkim postrojbama tijekom 18. stoljeća²¹

upis	osoba	prezime i ime	ime oca	mjesto	rod vojske	satnija (zapovjednik)	pukovnija (zapovjednik)	dob	stas	boja kose	konj	mjesto i datum popisa	busta
1	1	Bachas, Ivan	Mihael	Ugarska	pješak	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	55	srednjeg rasta	sjedokos		Krf, 1.9.1724.	b. 546
2	2	Balarić, Janko	Tomo	Ugarska	pješak	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća					Mleci, 29.11.1721.	b. 501
3	2	Balarić, Janko	Tomo	Ugarska	pješak	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća	39		smedokos		Bergamo, 22.5.1726.	b. 501
4	3	Barač, Juraj	Bartol	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	sivac	?; 28.6.1710.	b. 822
5	3	Barač, Juraj	Bartol	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	donat	?; 1.7.1713.	b. 823
6	4	Bert, Geza	Todor	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	plavokos	donat	Romanija, 20.10.1703.	b. 821
7	5	Blažević, Gašpar	Stjepan	Ugarska	pješak	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	42	nizak	smedokos		Krf, 1.9.1724.	b. 546
8	6	Bodó, Ivan	Gašpar	Ugarska	pješak	pukovnik Vicko Michieli Vitturi	pukovnik Vicko Michieli Vitturi					Mleci, 29.9.1795.	b. 645
9	6	Bodó, Ivan	Gašpar	Ugarska	pješak	pukovnik Vicko Michieli Vitturi	pukovnik Vicko Michieli Vitturi					Mleci, 31.12.1795.	b. 645
10	7	Bonever, Josip	Stjepan	Ugarska	pješak	kapetan Franjo Crmnica	pukovnik Juraj Francić					na galiji, 31.5.1711.	b. 590

²¹ Vojnici se navode abecednim slijedom, a uz osnovne podatke (prezime, ime, ime oca, zavičajno podrijetlo), navode se satnije (*compagnia*) i pukovnije (*reggimento*) unutar kojih su djelovali, vojni čin ili služba, osobne karakteristike (dob, stas, boja kose), podaci o konjima (za pripadnike konjaničkih postrojbi), mjesto i datum popisivanja te signatura (broj svežnja, odnosno buste) unutar arhivskoga fonda *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* u Archivio di Stato di Venezia.

24	18	Crus, Ivan	Matija	Ugarska	pješač	pukovnik Ivan Antun Fantonja	pukovnik Sijepan Buča	24	srednjeg rasta	smedokos		Mleci, 30.3.1725.	b. 501	
25	19	Curt/Kurt, Franjo	Ivan	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin			smedokos	sivac	?, 28.6.1710.	b. 822	
26	20	Danach, Andrija	Mihael	Ugarska	pješač	kapetan Franjo Crmrica	pukovnik Juraj Franić					na galiji, 31.5.1711.	b. 590	
27	21	Differens, Franjo		Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	30	srednjeg rasta	sjedokos		Krf, 1.9.1724.	b. 546	
28	21	Differens, Franjo		Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	32	srednjeg rasta	sjedokos		Krf, 1.3.1726.	b. 546	
29	22	Frose, Ggur	Martin	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		nizak	smedokos	sivac	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	Marko Medin - colonello in secondo
30	23	Galić, Nikola	Pavao	Ugarska	pješač	kapetan Nikola Paštrović	pukovnik Jerolim Smeća					Krf, 10.5.1796.	b. 702	
31	24	Garbina, Mihael	Nikola	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	vra-nac	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	Premiuo 10.7.1704.
32	25	Giorgj, Franjo	Franjo	Ugarska / Temišvar	pješač	kapetan Mihovil Zavorović	pukovnik Marko Đikanović					Mleci, 20.9.1781.	b. 599	
33	26	Gladušić, Ivan	Ivan	Ugarska	pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	32	srednjeg rasta	smedokos		Krf, 1.6.1767.	b. 639	
34	27	Gregorić, Mihael	Juraj	Ugarska	pješač	pukovnik Juraj Mitrović	pukovnik Juraj Mitrović					Mleci, 31.12.1796.	b. 663	
35	28	Istuch, Martin	Istuch	Ugarska / Som-batel	pješač	kapetan Ivan Kumbat	?					?, 31.5.1711.	b. 546	
36	29	Janković, Mijat	Jakov	Ugarska	konjanik	kapetan Jakov Ginni	pukovnik Lujo Detriko		srednjeg rasta	tammokos	dobat	Zadar, 1.7.1716.	b. 801	

37	30	Jorch, Toma	Stjepan	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smeđokos	vra- nac	?, 30.9.1708.	b. 822	Marko Medin - colonnello in secondo
38	31	Jurgonić (Giorgonisch), Juraj	Juraj	Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	25	srednjeg rasta	smeđokos		Mleci, 30.3.1725.	b. 546	
39	32	Jurin, Dominik	Jure	Ugarska	pješač/ bubnjar	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća	14	nizak	smeđokos		Bergamo, 22.5.1726.	b. 501	
40	32	Jurin, Dominik	Jure	Ugarska	pješač/ bubnjar	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća		nizak			Brescia, 11.1.1729.	b. 503	
41	32	Jurin, Dominik	Jure	Ugarska	pješač	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća	20	srednjeg rasta			Mleci, 31.3.1734.	b. 505	
42	33	Jurin, Jure	Jure	Ugarska	pješač	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća					Mleci, 29.11.1721.	b. 501	
43	33	Jurin, Jure	Jure	Ugarska	pješač	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća					Bergamo, 22.5.1726.	b. 501	
44	33	Jurin, Jure	Jure	Ugarska	pješač	kapetan Antun Marković	pukovnik Stjepan Buća	27				Brescia, 11.1.1729.	b. 503	
45	34	Kovač, Andrija	Lovro	Ugarska	pješač	pukovnik Nikola Medin	pukovnik Nikola Medin					Mleci, 31.12.1796.	b. 654	
46	35	Kovač, Janko	Juraj	Ugarska	pješač	pukovnik Ivan Antun Fanfonja	pukovnik Stjepan Buća					Hvar, 1.1.1734.	b. 504	
47	36	Kovač, Janko		Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	dotar	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	
48	37	Kovač, Mihael	Karlo	Ugarska	pješač	pukovnik Juraj Medin	pukovnik Juraj Medin	28	srednjeg rasta	smeđokos		Mleci, 29.3.1727.	b. 648	
49	37	Kovač, Mihael	Karlo	Ugarska	pješač	pukovnik Juraj Medin	pukovnik Juraj Medin	29	visok	smeđokos		Kopar, 15.7.1728.	b. 649	

50	38	Kuzman, Jakov		Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	dorat	?, 30.9.1707.	b. 822
51	38	Kuzman, Jakov		Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	sivac	?, 28.6.1710.	b. 822
52	39	Kvatrinović, Dujam	Antun	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	66	nizak	sjedokos	dorat	Palmanova, 6.4.1730.	b. 809
53	39	Kvatrinović, Dujam	Antun	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	66	nizak	sjedokos	dorat	Udine, 2.12.1730.	b. 809
54	39	Kvatrinović, Dujam	Antun	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	68	nizak	sjedokos	dorat	Udine, 29.9.1732.	b. 809
55	39	Kvatrinović, Dujam	Antun	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	68	nizak	sjedokos	dorat	Mleci, 29.12.1732.	b. 809
56	39	Kvatrinović, Dujam	Antun	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	69	nizak	sjedokos	dorat	Brescia, 5.7.1733.	b. 809
57	40	Ludrić, Ivan	Rudolf	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	dorat	Romanija, 30.9.1705.	b. 821
58	40	Ludrić, Ivan	Rudolf	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos		?, 30.9.1707.	b. 822
59	40	Ludrić, Ivan	Rudolf	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	čilas	?, 28.6.1710.	b. 822
60	41	Lukašević, Nikola	Luka	Ugarska	konja- nik/ kaplar	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić					Sutomišćica, 20.4.1717.	b. 808
61	41	Lukašević, Nikola	Luka	Ugarska	konja- nik/ kaplar	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić					Zadar, 1.3.1718.	b. 808

62	41	Lukašević, Nikola	Luka	Ugarska	konja- nik/ kaplar	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić						Split, 5.5.1718.	b. 808	
63	42	Ljubišić, Matija	Grgur	Ugarska	konja- nik/ kaplar	pukovnik Lujo Detriko	pukovnik Lujo Detriko	dotar				Mleci, 10.5.1715.	b. 801		
64	42	Ljubišić, Matija	Grgur	Ugarska	konjanik	pukovnik Lujo Detriko	pukovnik Lujo Detriko	sivac				Zadar, 1.7.1716.	b. 801		
65	42	Ljubišić, Matija	Grgur	Ugarska	konjanik	pukovnik Lujo Detriko	pukovnik Lujo Detriko	sivac				Treviso, 9.4.1724.	b. 802		
66	42	Ljubišić, Matija	Grgur	Ugarska	konjanik	pukovnik Lujo Detriko	pukovnik Lujo Detriko	visok	visok	smedokos	dotar	Salb, 18.4.1728.	b. 803		
67	43	Magrapoi, Geza/Ghes	Lovro	Ugarska	konjanik	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić					Sutomišćica, 20.4.1717.	b. 808		
68	43	Magrapoi, Geza/Ghes	Lovro	Ugarska	konjanik	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić					Zadar, 1.3.1718.	b. 808		
69	43	Magrapoi, Geza/Ghes	Lovro	Ugarska	konjanik	kapetan Antun Fenzi	pukovnik Nikola Divnić					Split, 5.5.1718.	b. 808		
70	44	Mantan, Klement	Matija	Ugarska	piešak	pukovnik Šimun Corponese	pukovnik Šimun Corponese					Zadar, 21.5.1720.	b. 551		
71	45	Mistin, Stjepan	Ivan	Ugarska	piešak	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	26	visok	tammokos		Krf, 1.9.1724.	b. 546		
72	46	Mralović, Matija	Ivan	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	sivac	?, 1.7.1713.	b. 823		
73	47	Nelecas, Matija	Toma	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	45	srednjeg rasta	smedokos	dotar	Palmanova, 6.4.1730.	b. 809		

74	Nelecas, Matija	Toma	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	45	srednjeg rasta	smeđokos	čorat	Udine, 2.12.1730.	b. 809	
75	Nelecas, Matija	Toma	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	47	srednjeg rasta	smeđokos	čorat	Udine, 29.9.1732.	b. 809	
76	Nelecas, Matija	Toma	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	49	srednjeg rasta	smeđokos	čorat	Mleci, 29.12.1732.	b. 809	
77	Nelecas, Matija	Toma	Ugarska	konjanik	bojnik Lujo Karlo Benja	pukovnik Nikola Divnić	49	srednjeg rasta	smeđokos	čorat	Brescia, 5.7.1733.	b. 809	
78	Ongaro, Ivan	Mihael	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	sivac	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	
79	Ongaro, Janko		Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		nizak	smeđokos	čorat	Romanija, 30.9.1705.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo
80	Ongaro, Juraj	Nikola	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	čilaš	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo
81	Ongaro, Juraj	Nikola	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	čorat	?, 30.9.1708.	b. 822	Marko Medin - colonnello in secondo
82	Ongaro, Juraj	Nikola	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	čilaš	Romanija, 30.9.1705.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo
83	Ongaro, Juraj	Nikola	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	čorat	?, 28.6.1710.	b. 823	Marko Medin - colonnello in secondo
84	Paulichi, Juraj	Juraj	Ugarska / Veliki Varadin	piešak	potpukovnik Nikola Visković	potpukovnik Nikola Visković					Brescia, 30.6.1705.	b. 715	
85	Pen, Ferdinand	Rudolf	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smeđokos	čorat	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo
86	Petić, Juraj	Mihael	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smeđokos	čorat	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	

87	54	Prokolić, Juraj	Matija	Ugarska	pješač	kapetan Jerolim Smeča	pukovnik Benedikt Paskvalj	25				Mleci, 5.6.1770.	b. 674	
88	55	Pros, Ivan	Kristofor	Ugarska	konjanik	bojnik Franjo Benja	pukovnik Nikola Divnić	46	srednjeg rasta	sjedokos		Zadar, 4.7.1726.	b. 808	
89	56	Sachmaier, Aleksandar	Andreas	Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	38	srednjeg rasta	crvenokos		Krf, 1.9.1724.	b. 546	
90	56	Sachmaier, Aleksandar	Andreas	Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat	40	srednjeg rasta	crvenokos		Krf, 1.3.1726.	b. 546	
91	57	Sciler, Jakob	Ivan	Ugarska	pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	26	srednjeg rasta	smedokos		Krf, 1.6.1767.	b. 639	
92	58	Scundrech, Ivan		Ugarska	pješač	bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Antun Kumbat	22				Krf, 1.3.1726.	b. 546	
93	59	Seggia, Josip	Martin	Ugarska	pješač	kapetan Tripun Šukanović	pukovnik Stjepan Buča	36	visok	tamnokos		Mleci, 31.8.1741.	b. 509	
94	60	Silasi, Martin	Andrija	Ugarska	pješač	bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Antun Kumbat	36				Krf, 1.3.1726.	b. 546	
95	61	Stanchia, Juraj		Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin					?, 28.6.1710.	b. 823	Marko Medin - colonnello in secondo
96	62	Stenen, Ivan	Nikola	Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat					Krf, 1.9.1724.	b. 546	
97	63	Stò, Andrija	Mihael	Ugarska	pješač	pukovnik Juraj Mitrović	pukovnik Juraj Mitrović					Mleci, 31.12.1796.	b. 663	
98	64	Sumer, Ivan	Filip	Ugarska	pješač	pukovnik Antun Marković	pukovnik Antun Marković	37	srednjeg rasta	smedokos		Krf, 1.6.1767.	b. 639	
99	65	Tarkos, Petar	Arch	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		visok	tamnokos	dotrat	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	
100	66	Tesaric, Ivan	Ivan	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	dotrat	Romanija, 30.9.1705.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo

101	66	Tesarić, Ivan	Ivan	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	čičlaš	?, 30.9.1708.	b. 822	Marko Medin - colonnello in secondo
102	66	Tesarić, Ivan	Ivan	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		visok	smedokos	svac	?, 28.6.1710.	b. 823	Marko Medin - colonnello in secondo
103	67	Todo, Stjepan	Stjepan	Ugarska	pješač	pukovnik Juraj Mitrović	pukovnik Juraj Mitrović					Mleci, 31.12.1796.	b. 663	
104	68	Tomas, Petar	Kristofor	Ugarska	konjanik	drugi pukovnik Marko Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	smedokos	dotar	Romanija, 20.10.1703.	b. 821	Marko Medin - colonnello in secondo
105	69	Tonin, Mihael		Ugarska	pješač	pukovnik Ivan Antun Fanfonia	pukovnik Stjepan Buća	20	visok	smedokos		Mleci, 30.3.1725.	b. 501	
106	69	Tonin, Mihael		Ugarska	pješač	pukovnik Ivan Antun Fanfonia	pukovnik Stjepan Buća		visok	smedokos		Hvar, 1.1.1734.	b. 504	
107	70	Turzin, Ivan - Juraj		Ugarska	pješač	kapetan Franjo Crmnic	pukovnik Juraj Franić					na galiji, 31.5.1711.	b. 590	
108	71	Velico, Bastian	Jakob	Ugarska	pješač	kapetan Gabriel Medin	pukovnik Nikola Medin					Krf, 28.8.1794.	b. 652	
109	72	Vitanić, Juraj	Franjo	Ugarska	pješač	bojnik Ivan Krapović	pukovnik Ivan Antun Kumbat	18				Krf, 1.3.1726.	b. 546	Premiuo 27.3.1727.
110	73	Vučetić, Arsenije	Ilija	Ugarska / Veliki Varadin	konjanik	kapetan Stojan Mitrović	pukovnik Nikola Divnić					Zadar, 1.5.1709.	b. 807	
111	74	Zafaran, Andrija	Franjo	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	sjedokos	vra-nac	?, 28.6.1710.	b. 822	
112	74	Zafaran, Andrija	Franjo	Ugarska	konjanik	kapetan Toma Medin	pukovnik Antun Medin		srednjeg rasta	sjedokos	dotar	?, 1.7.1713.	b. 823	
113	75	Zernazuchi, Juraj	Andrija	Ugarska	pješač	kapetan Antun Kumbat	pukovnik Ivan Antun Kumbat					Krf, 1.9.1724.	b. 546	Premiuo 9.3.1725.

Summary

SOLDIERS FROM HUNGARY IN VENETIAN OVERSEAS GROUND TROOPS IN THE 18TH CENTURY

The presence and actions of soldiers from Hungary (territory of the Kingdom of Hungary) in the Venetian ground troops in the 18th century are the focal point of this paper. Concerned are the transmarine infantry (*Fanti oltramaroni*) and cavalry units (*Cavalleria Croati*, *Croati a cavallo*) that recruited personnel primarily from Venetian trans-Adriatic properties in Istria, Dalmatia and Boka kotorska, although a perceptible number of soldiers from other countries were also recorded. This paper is based on review of archival material of the Archivio di Stato di Venezia, more precisely of the state magistracy *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, which was charged with the recruitment and induction of these units all along the Venetian strategic possessions. Drawing on available archival material (lists of soldiers distributed within particular regiments and the companies belonging to them), this paper pursues the way in which Hungarian soldiers were registered in the sources, the intensity of mentions of them during the 18th century, their classification according to their infantry or cavalry units affiliation; further it pursues individual characteristics (age, stature, hair colour) and lists the military commanders and the places where deployed units were listed. The conclusion drawn after the analyses of the documents is that soldiers from the Kingdom of Hungary made up a considerable part of the Venetian ground troops. At the end of this paper a complete list of all Hungarian soldiers found and analysed in Venetian professional units to date is given.

Key words: Hungary, Republic of Venice, military history, *Fanti oltramaroni*, *Cavalleria Croati*, history of the 18th century

(Translated by *Mica Orban Kljajić*)